

Kształtowanie świadomości narażenia na hałas

– interaktywne narzędzie internetowe

Ministerstwo Pracy, Rodziny i Spraw Społecznych Republiki Słowenii opracowało narzędzie, którego celem jest poszerzenie świadomości dotyczącej narażenia na hałas. Narzędzie jest przeznaczone dla niefachowców, osób nie posiadających większej wiedzy o hałasie. Tematy obejmują informacje o hałasie, zagrożeniach w miejscu pracy, definicje istotnych parametrów hałasu, dane dotyczące interaktywnego miernika hałasu itd. Spopularyzowanie tego narzędzia ma na celu zwiększenie zainteresowania społecznego problemem ograniczania hałasu. Do prezentacji wykorzystano postać mima, który ułatwia zrozumienie tej tematyki m.in. przez powiązanie tekstów z czynnościami fizycznymi, motywowanie użytkowników do interpretowania tekstów, a wreszcie wzmacnia efekt przez przedstawienie hałasu za pomocą jego przeciwieństwa, a mianowicie „niemej prezentacji”. Z opisanym narzędziem można zapoznać się pod adresem: <http://et2005.mddsz.gov.si/>

Shaping awareness of exposure to noise – an interactive web tool

The Ministry of Labour, Family and Social Affairs of the Republic of Slovenia has prepared a tool designed for raising the awareness of exposure to noise. This tool is designed for non-experts, people who do not have great knowledge regarding noise. Topics relate to information about noise, workplace hazards, definitions of significant physical characteristics of noise, information on an interactive noise meter, etc. Making this tool more popular should increase the public's interest in the problem of noise control. A mime has been used to present the tool because he makes understanding the subject matter easier by, e.g., relating texts to physical action, motivating users to interpret texts, and by presenting noise with something quite opposite, i.e., a silent presentation, to gain a more powerful effect. The tool can be found at <http://et2005.mddsz.gov.si/>

Wprowadzenie

Najnowsze europejskie badania ankietowe warunków pracy (*European Working Conditions Survey, EWCS*) przeprowadzone w 2005 r. przez Europejską Fundację na rzecz Poprawy Warunków Życia i Pracy w Dublinie wskazuje, że około 20% pracowników fizycznych w Europie jest narażonych, przez co najmniej połowę czasu pracy, na taki poziom hałasu, że muszą podnosić głos, aby porozumieć się ze współpracownikami.

Obecnie hałas jest powszechnym problemem we wszystkich rodzajach działalności gospodarczej, zwłaszcza w produkcji, górnictwie i budownictwie, gdzie narażonych na hałas jest około 35% - 40% pracowników, a także we wszystkich innych sektorach przemysłu. Stałe narażenie na hałas powoduje u pracowników uszkodzenie lub utratę słuchu. Ogranicza ich mobilność oraz możliwość utrzymania zatrudnienia lub zmianę zajęcia. Uszkodzenie słuchu ma negatywny wpływ na jakość życia i powoduje związaną z tym izolację społeczną.

Ogólny poziom hałasu, poza ryzykiem utraty słuchu ponoszonym przez pracowników już narażonych na hałas, stanowi także dodatkowy czynnik zagrożenia w miejscu

pracy, wynikający z trudności w porozumiewaniu się, które wiążą się z wykonywaniem czynności pracy. Poza problemami wynikającymi z uszkodzenia lub utraty słuchu, hałas powoduje problemy psychospołeczne, np. stres i niepokój. Sytuacja ta może przyczynić się do dewaluacji sektorów, w których występuje narażenie na ten czynnik, co z kolei utrudnia rekrutację młodych pracowników. Jest to spowodowane faktem, że taki rodzaj pracy lub czynności jest mniej atrakcyjny, przez co trudniej jest utrzymać tam bardziej doświadczonych pracowników, którzy mogliby przekazywać swoją wiedzę następnym pokoleniom.

Jak wiadomo Unia Europejska postawiła sobie za cel poprawę jakości zatrudnienia, a zatem istotną kwestią będzie ograniczanie liczby przypadków utraty słuchu z powodu hałasu. Dlatego niezbędne jest zaangażowanie wszystkich zainteresowanych stron: pracodawców – zwłaszcza w najbardziej hałaśliwych sektorach – pracowników, władz publicznych, towarzystw ubezpieczeniowych, państwowej służby zdrowia, inspekcji pracy i oczywiście małych oraz średnich przedsiębiorstw [1].

Realizując ten cel, Ministerstwo Pracy, Rodziny i Spraw Społecznych Republiki Słowenii opracowało narzędzie, którego celem jest poszerzenie społecznej świadomości dotyczącej narażenia na hałas. Narzędzie to nie jest przeznaczone dla fachowców,

lecz dla zwykłych pracowników fizycznych i osób nieposiadających większej wiedzy o hałasie, jego parametrach itd. Wspomniane narzędzie zostało tak opracowane, aby było zrozumiałe także dla osób z wykształceniem podstawowym. Ministerstwo Pracy, Rodziny i Spraw Społecznych podjęło starania w celu zwiększenia społecznego zainteresowania i spopularyzowania tego narzędzia.

Postać mima wykorzystano w tym narzędziu ze względu na kilka korzyści, m.in. dlatego, że daje możliwość powiązania tekstów z wykonywanymi czynnościami, ułatwia interpretowanie i rozumienie tekstów, a wreszcie umożliwia przedstawienie hałasu za pomocą jego przeciwieństwa, czyli „niemej prezentacji”, co wzmacnia efekt tego pomysłu.

Interaktywne narzędzie internetowe jest skonstruowane w taki sposób, że na pierwszej stronie widoczny jest budynek, który pełni konkretną funkcję, np. jest przedszkolem, szkołą muzyczną, barem, warsztatem stolarskim, miejscem pomiaru hałasu itp. W tle widać postać mima, który poprowadzi użytkownika przez różne czynności i tematy dotyczące narażenia na hałas.

Z opisanym narzędziem można się zapoznać pod adresem: <http://et2005.mddsz.gov.si/>

Cel aplikacji internetowej i wykorzystania pantomimy

Aplikacja internetowa została ukierunkowana na zwiększenie świadomości dotyczącej narażenia na hałas wszystkich osób, które są lub mogą być narażone na szkodliwe oddziaływanie tego czynnika w miejscu pracy.

- Przypominamy ogólne zasady prewencji:
- unikanie ryzyka
 - ocena ryzyka, którego nie można uniknąć
 - zwalczanie ryzyka u źródła
 - dostosowanie pracy do danej osoby

* Artykuł pt. *Interactive web tool for awareness rising regarding exposure to noise* w wersji oryginalnej został wydany na płycie CD – jako materiał na konferencję „Noise Control '07”. Przetłumaczony na jęz. polski i opublikowany za zgodą Autora.

- dostosowanie pracy do postępu technicznego
- zastąpienie elementów niebezpiecznych – bezpiecznymi lub mniej niebezpiecznymi
- opracowanie spójnej ogólnej polityki zapobiegawczej
- przyznanie pierwszeństwa zbiorowym środkom ochrony przed środkami ochrony indywidualnej
- udzielanie pracownikom odpowiednich informacji [2].

Pracodawcy są zobowiązani do kontrolowania ryzyka u źródła, eliminowania lub ograniczania ryzyka związanego z narażeniem na hałas do minimum, biorąc pod uwagę postęp techniczny i dostępność środków zapobiegawczych. Nie należy polegać na środkach ochrony indywidualnej słuchu (tzw. ochronnikach słuchu), jeśli dostępne są lepsze środki eliminowania lub kontrolowania ryzyka (np. działania ukierunkowane na źródła hałasu).

Wspomniane środki zapobiegawcze, zaczerpnięte z dyrektywy 89/391/EWG w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy, były celem i podstawowym zamierzeniem twórców aplikacji internetowej. Dołożono wiele starań, aby zagwarantować jak najbardziej zrozumiałą, a jednocześnie ciekawą przekaz.

Strona internetowa została tak przygotowana, aby wszystkie informacje znalazły się na pierwszej wyświetlanej stronie. Twórca tego internetowego narzędzia starał się uniknąć przeskakiwania przez kolejne strony, ponieważ w ten sposób zwykły użytkownik mógłby się zgubić lub źle albo nie w pełni zrozumieć zamieszczone informacje. Strona ta jest zbudowana w taki sposób, że użytkownik może jednocześnie zobaczyć budynek, w którym wykonywane są określone czynności i usłyszeć towarzyszące im dźwięki. Przechodząc przez kolejne punkty użytkownik otrzymuje odpowiednie informacje podstawowe na temat narażenia na hałas. Strona internetowa jest przyjazna dla użytkowników, a dodatkowa pomoc w postaci mima ułatwia przeglądanie jej zawartości.

W zamyśle twórcy tego narzędzia wykorzystanie postaci mima było sposobem przedstawienia hałasu w inny, niecodzienny sposób. Mim został wykorzystany bowiem:

- świat pantomimy to świat ruchu i ciszy
- dobry mim stosuje tylko mimikę i gesty, rezygnując nawet z powszechnie używanych kostiumów i akcentów dźwiękowych

- zaletą dobrego mima jest wzmocnienie zwykłych, powtarzalnych ruchów ludzi, bez użycia rekwizytów

- efekt dobrej pantomimy może być ogromny.

Ministerstwo Pracy, Rodziny i Spraw Społecznych zdecydowało się zaangażować bardzo znanego i cenionego mima – Andresa Valdesa, który uczył się u największego artysty pantomimy – Etienne’a Decrouxa, był także asystentem słynnego mima – Marcela Marceau [3].

Przekaz aplikacji internetowej

Ta część zawiera typowe pytania z aplikacji internetowej wraz z odpowiedziami [4]:

A. Co to jest dźwięk i hałas?

Dźwięk jest to wrażenie słuchowe. Hałas to niepożądany dźwięk. Różnica między dźwiękiem a hałasem zależy od odbiorcy i okoliczności. Muzyka rockowa może być dla jednej osoby przyjemna, a dla innej denerwująca. W obu przypadkach może być niebezpieczna dla słuchu, jeśli dźwięk jest głośny i jeśli dana osoba jest narażona na jego działanie przez dłuższy czas i odpowiednio często.

B. Dlaczego hałas jest istotnym czynnikiem zagrożenia w miejscu pracy?

Hałas jest jednym z najpowszechniejszych zagrożeń dla zdrowia w miejscu pracy. W przetwórstwie metali, górnictwie, budownictwie, a także w rolnictwie, trwałe ubytki słuchu są głównym zagrożeniem dla zdrowia. Rozdrażnienie, stres i utrudnienie komunikacji to główne problemy w hałaśliwych biurach, przedszkolach i szkołach. Pierwszy krok w walce z hałasem w miejscu pracy to określenie obszarów lub czynności związanych z nadmiernym narażeniem na hałas.

C. Skąd wiadomo, że w biurze jest za głośno?

Jeśli na którekolwiek z poniższych pytań można udzielić odpowiedzi twierdzącej, to oznacza, że w miejscu pracy może występować problem hałasu.

- Czy pracownicy muszą podnosić głos?
- Czy pracujący w hałaśliwym otoczeniu po zakończeniu zmiany słyszą brzęczenie w uszach?
- Czy podczas powrotu do domu w radiu samochodowym musi być nastawiony wyższy poziom głośności niż podczas podróży do pracy?
- Czy osoby, które przepracowały wiele lat w hałaśliwych miejscach pracy, mają problemy ze zrozumieniem rozmów w obec-

ności wielu osób, np. w restauracjach lub w innych miejscach, gdzie słychać wiele głosów i „konkurencyjnych” hałasów?

D. Dlaczego ważne jest branie pod uwagę życzeń i propozycji pracowników?

Ochronniki słuchu będą skuteczne tylko pod warunkiem ich konsekwentnego stosowania. Niektórzy ludzie nie mogą przyzwyczaić się do noszenia jakichkolwiek ochronników słuchu. Należy pamiętać, że każdy człowiek jest inny i kształt małżowiny usznej oraz przewodu słuchowego są zróżnicowane. W związku z tym, zdecydowanie zaleca się, aby pracodawcy przy wyborze ochronników słuchu brali pod uwagę życzenia i propozycje pracowników. Jeśli pracownik nie będzie się czuł komfortowo lub nie będzie zadowolony z danych ochronników (które mogą być niewygodne, trudne w regulacji lub niepraktyczne), to nie będzie ich nosił.

E. Jak dobrać ochronniki słuchu?

Dobór ochronników słuchu ma charakter subiektywny i zależy od wielu czynników, np. poziomu hałasu, wygody i odpowiedniości danych ochronników dla danej osoby i środowiska pracy. Najważniejsze jest, aby ochronniki słuchu gwarantowały pożądane ograniczenie poziomu hałasu. Najlepiej jest zapewnić różne rodzaje odpowiednich ochronników słuchu, aby umożliwić ich wybór.

Wnioski

Ministerstwo Pracy, Rodziny i Spraw Społecznych Republiki Słowenii ma nadzieję, że to interaktywne narzędzie internetowe będzie bardzo przydatne dla wszystkich użytkowników, w tym także dla uczniów szkół podstawowych i średnich, którym, jeśli zostanie wpojona wiedza i uświadomione istnienie ryzyka, to wówczas starania te zwrócą się po wielokroć w przyszłości.

Opisane narzędzie można obejrzeć i wypróbować pod adresem: <http://et2005.mddsz.gov.si/>

PIŚMIENNICTWO

[1] European Commission, DG Employment, Social Affairs and Equal Opportunities Health, Safety and Hygiene at work Unit, Non-binding guide to good practice for the application of Directive 2003/10/EC of the European Parliament and of the Council on the minimum safety and health requirements regarding the exposure of workers to the risks arising from physical agents (noise), European Commission, 2006

[2] Council Directive 89/391/EEC of 12 June 1989 on the introduction of measures to encourage improvements in the safety and health of workers at work (OJ L 183, 29.6.1989, p. 1–8)

[3] web page: <http://www.pantomima.si/>

[4] Ministry of Labour, Family and Social Affairs, web page: <http://et2005.mddsz.gov.si/>, Ministry of Labour, Family and Social Affairs, 2005